

Raision vammaisneuvosto 17.8.2023

**Vammaisneuvoston lausunto Vammaisneuvoston toimintasääntöesityksestä muutoksilla kaupunginhallitukselle** (kaupunginhallituksen lausuntopyyntö 29.5.2023 § 214)

Vammaisneuvosto on Raisiossa toiminut ei-poliittisin valinnoin. Vammaisneuvosto Raisiossa on poliittisesti sitoutumaton neuvosto, joka toimii eri yhdistysten ja raisiolaisten jäsenten ”äänitorvena” ja kokemusasiantuntijana. Yhdistykset ovat valinneet vammaisneuvostoon jäsenistään Raisiossa asuvat yhdistyksen jäsenen ja varajäsenen, esittäneet vammaisneuvostolle jäseneksi kyseisiä henkilöitä, jotka ovat omalla aktiivisuudellaan halunneet tuoda jäsenjärjestönsä edistämiä vammaisten ja pitkäaikaissairaiden asioita Raision kaupungissa.

Nyt Raision vammaisneuvostossa toimivat yhdistykset ja heidän toimintaperiaatteensa:

**Killin Kehitysvammaisten Tuki ry**

- Killin Kehitysvammaisten Tuki ry:n toimialueena on pääasiassa Turun ympäristökunnat, (kuten Naantali, Raisio, Lieto, Masku, Mynämäki, Nousiainen jne.). Järjestämme säännöllisesti harrastus- ja virkistystoimintaa, juhlia, retkiä ja tapahtumia jäsenillemme.
- Pyrimme myös vaikuttamaan vammaispalveluihin yhteiskunnallisesti sekä kunta että hyvinvointialueen tasolla. Järjestämme vertaistukiryhmiä sekä koulutusta yhteistyössä toisten järjestöjen kanssa.

**Raision Seudun Invalidit ry**

- Raision Seudun Invalidit ry on paikallinen Invalidiliiton ja Suomen Paralympiakomitean jäsenjärjestö. Yhdistyksessä on tällä hetkellä noin 350 henkilöjäsentä.
- Yhdistys edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten tai toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää.
- Yhdistys vaikuttaa paikallisesti vammaisten ihmisten ihmisoikeuksien toteutumiseksi.

**Raision Seudun Sydänyhdistys ry**

- Tarjotaan tietoa, tukea ja monipuolista toimintaa.
- Innostavaa yhdessäoloa sairaudesta huolimatta.
- Vertaistuki ja erilaiset luennot.

**Raision Seudun Viittomakieliset ry**

- Yhdistyksen tarkoituksena on toimia toimialueen viittomakielisten etujärjestönä sekä palvelujen tuottajana ja järjestäjänä, saada viittomakieliset yhteisvoimin toimimaan tasa-arvoisten elinolojen saavuttamiseksi muihin kansalaisiin nähden ja pyrkiä edistämään yhteistoimintaa sellaisten yhteisöjen ja järjestöjen kanssa, joilla on samoja tavoitteita kuin yhdistyksellä.

**Raisio-Naantali Fountain House ry**

- Karvetin Klubitalo on mielenterveyskuntoutujien ja henkilökunnan muodostama tasa-arvoinen yhteisö.
- Klubitalotoiminta on psykososiaalista kuntoutusta, jossa jäsenien elämänlaatua ja yhteiskunnallista osallisuutta parannetaan työpainotteisiin päiviin osallistumalla.
- Klubitalo kehittää jäseniensä työelämä- ja opiskeluvalmiuksia.

Raision vammaisneuvosto 17.8.2023

- Järjestämme jäseniemme hyvinvoinnin tukemiseksi päivittäisen edullisen ruokailumahdollisuuden, infotilaisuuksia, ruokajaon vähävaraisille jäsenillemme, liikuntamahdollisuuksia ja vapaa-ajan ohjelmaa.

Sotainvalidien Veljesliiton Raision-Maskun osasto

- Osasto huolehtii jäsentensä hyvinvoinnista.
- Jäsenille jaetaan mm. palveluseleitä ostopalveluihin.
- Apua siivoukseen.
- Järjestämme jäsenille aktiviteetteja esim. retkiä.

Turun Seudun Hengitysyhdistys ry

- Turun Seudun Hengitysyhdistys on Hengitysliiton paikallisyhdistys. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää hengityssairaiden ja heidän läheistensä elämänlaatua ja yhdenvertaisuutta kuntalaisina sekä toimia terveellisen elinympäristön puolesta.
- Yhdistys haluaa toimia etujärjestönä, joka edistää kansanterveyttä ja ennaltaehkäisee keuhkosairauksia. Toiminta-alueena Lounais-Suomessa 20 kunnan alueella.

Vammaisten ihmisoikeusjärjestö Kynnys ry

- Yhdistyksen tarkoituksena on edistää eri tavoin vammaisten ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien täyttämistä niin, että tosiasiallinen yhdenvertaisuus ja itsenäisen elämän edellytykset saavutetaan kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää esitelmä-, keskustelu- yms. tilaisuuksia, harjoittaa yhteiskunnallista vaikuttamista, vammaisten henkilöiden keskinäistä koulutus- ja neuvontatoimintaa sekä suunnittelu-, tutkimus-, ja julkaisutoimintaa. Yhdistys harjoittaa nuorisotoimintaa järjestämällä koulutusta, vertaistuellista toimintaa ja muita tapahtumia.

Varsinais-Suomen Näkövammaiset ry

- Tavoitteenamme on edistää ja ylläpitää näkövammaisten toimintakykyä, itsenäistä selviytymistä, osallistumismahdollisuuksia ja päämääränä on mahdollisimman hyvä omatoiminen elämä ja sujuva arki.
- Yhdistyksessä vertaistuki mahdollistuu joko vertaistapaamisissa ja usein toiminnan kautta osallistumalla mm. kerhojen toimintaan, liikuntaan, kädentaitoihin, retkiin ja kulttuuritapahtumiin.
- Yhdistys tekee työtä kaikenikäisten näkövammaisten ja sokeiden sekä heidän läheistensä eteen jatkuvaa vaikuttamistyötä ja jakaa näkövammaistietoutta monissa tapahtumissa esittelemällä apuvälineitä, kertomalla oikeuksista ja mistä voi saada apua erilaisissa ongelmatilanteissa.
- Tavoitteena on tehdä yhteistyötä muiden yhdistysten, erilaisten ammattilaisten ja toiminta-alueen kunnissa, sillä yhdistämällä voimia saadaan enemmän aikaiseksi suuremmalle joukolle.

Vammaisneuvostoon on voinut taten liittyä henkilö, joka ei halua olla poliittisesti tai valitsijayhdistykseen sitoutunut raisiolainen vammaisneuvoston kriteerit täyttävä yhdistyksen jäsen. Kuntavaaleihin ei voi asettua yksityishenkilönä vaan joko puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokkaana. Näihin molempiin tarvitaan sitoutumista joko puolueeseen tai perustettavaan

Raision vammaisneuvosto 17.8.2023

valitsijayhdistykseen (Vaalilaki 2.10.1998/714 luku 11, 146 §, 149 § ja 150 §).

Raision vammaisneuvostoon ei täten olla valittuna poliittisen puolueen tai valitsijayhdistyksen kautta, eikä heitä valita vaalilain mukaisesti. Raision vammaisneuvosto on täten edistänyt raisiolaisten vammaisten, pitkäaikaissairaiden ja heidän omaistensa osallistamista sekä vaikuttamista kunnan toimintaan kuntalain mukaisesti.

Raision vammaisneuvosto (kausi 2021-2025) pitääkin ei-poliittista toimintaa ehdottomana edellytyksenä ajaa vammaisten ja pitkäaikaissairaiden asioita Raision kaupungissa. Nyt esitetty malli on uhka tälle hyväksi koetulle jo käytössä olevalle mallille.

Esityksessä kaupunginhallitukselle esitetään yleiskokousmallia mikä *”mahdollistaisi kuntalain mukaisesti vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet nykyistä laajemmin. Toimintasääntöön on valmistelussa kirjattu asiaa seuraavasti: ”Myös muut vammaisia edustavat järjestöt ja henkilöt tulee ottaa huomioon nimeämisisä”. Valmistelun ja vammaisneuvoston päätöksenteon jälkeen on tunnustettu tarve täsmentää nimeämisen käytäntöjä edelleen, siten että laaja osallisuus toteutuu ja toimintasääntö ohjaa selkeästi toimintatavan nimeämiseen. Tästä syystä kaupunginhallitukselle esitetään mallia, jossa neuvostojen nimeämiseen käytetään yleiskokousta.”*

Raision vammaisneuvosto kokee esitetyn mallin ongelmalliseksi, koska tässä sanamuodossa esim. unohdetaan pitkäaikaissairaat, joiden vammat eivät välttämättä ole nähtävissä silmämääräisesti, mutta ovat vammauttavia sairauksia (esim. vaikea-asteinen diabetes, lievät näkövammot, neurologiset sairaudet, hengityssairaudet). Ehdotettu malli herättää kysymyksen, miten osoitetaan henkilön vammaisuuden laatu siten, että hän on vammaisneuvostoon soveltuva henkilö?

Osoittaminen julkisesti yleiskokouksen aikana rikkoo mm. seuraavia lainsäädäntöjä:

- Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014 3 luku (Syrjinnän ja vastatoimien kiellot) 8 §  
*”Ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen.*

*Välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi tässä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.”*

- Tietosuojalaki 5.12.2018/1050  
*”Tällä lailla täsmennetään ja täydennetään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus), jäljempänä tietosuoja-asetus, ja sen kansallista soveltamista.”*

Tietosuoja-asetuksen mukaisia henkilötietoja, jotka valintaa tehtäessä yleiskokouksessa vammaisneuvostoon tulisivat ilmi: potilastiedot eli tässä kohtaa sairaus/vamma minkä nojalla henkilö asettuisi vammaisneuvostoon ehdolle jäseneksi.

Nykyisen mallin mukaisesti jäsenyhdistykset ovat esittäneet jäseniä ilman tietoja jäsenen sairaudesta, vamman laadusta tai vammaisuuden asteesta. Vammaisneuvostossa kaikki jäsenet ovat olleet yhdenvertaisia joko itse vammaisena, pitkäaikaissairaana tai omaisena. Osallistuminen kaikkiin kokouksiin, tapahtumiin ja valmisteluihin on sujunut yhdenvertaisuuslain mukaisesti ottaen huomioon kaikki jäsenet. Tarvittaessa esitysoikeus

Raision vammaisneuvosto 17.8.2023

erilaisiin päätöksiin on ollut myös varajäsenillä ja yhdistyksellä esim. varsinaisen jäsenen kautta.

- Vammaispalvelulaki 675/2023

*”Tämän lain tarkoituksena on:*

*1) toteuttaa vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäistä ja poistaa niiden toteutumisen esteitä”*

Esityksen mukaisesti tämä ei täyty ilman edellä esitettyjen henkilökohtaisten tietojen esille tuomista yleiskokoukselle.

Vammaisten ja pitkäaikaissairaiden asioita ajavat yhdistykset sekä muut toimijat omaavat pitkät perinteet ja laajan kokemusasiantuntijuuden, jota käytetään jo paljon kerättyä tietoa esim. sairaanhoidon tai muiden lakiin perustuvien palveluiden kartoittamisessa.

Viittaus:

*”Kuntalaki 10.4.2015/410*

*5 luku 28 § Vammaisneuvosto*

*Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus. Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä.*

*Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.”*

Kuntalain 5 luvun mukaan tulee kunnan edistää kunnan asukkaiden osallistumisoikeutta. Nyt tämä on täytetty, koska kaikki jäsenet ovat raisiolaisia kunnan asukkaita.

Esitettävässä yleiskokousmallissa tulisi olemaan ongelma, ettei kuntalakea täytetä siltä osin kuin yhdistyksien osallistumisesta säädetään, jos kaikki valittavat jäsenet olisi valittu oman vammaisuuden/sairauden/muulla perusteella yksityishenkilöinä. Samalla katoaisi myös paljon kokemusta. Täten kunnan alueella toimivilla erilaisilla järjestöillä ei olisi taattua osallistumisoikeutta vammaisneuvostoon, koska ei ole esitetty kiintiötä erilaisten jäsenten määrään vammaisneuvostossa.

Esityksestä ei selviä miten eritellään yhdistyksien osallistumisoikeus. Esitetystä mallista nousee esille huoli, ettei kaikki tahot olisi edustettuina. Vertailussa ei ole esimerkiksi käytetty käytössä olevaa hyvää mallia, joka on koettu toimivaksi seuraparlamentissa, jonka tehtävänä on mm. kehittää vuorovaikutusta kunnan ja liikuntaseurojen välillä.

Raision seuraparlamentissa tämä asia on esitetty seuraavanlaisesti:

*”Seuraparlamentti muodostuu 12-14 jäsenestä.*

*Edustettuna ovat yksilö- ja joukkuelajit, kilpaurheilu, terveysliikunta, lasten ja nuorten liikunta sekä erityisryhmät yhteensä 7-9 jäsentä. Lisäksi Raision nuorisovaltuuston edustaja sekä 2-3 vapaa-aikalautakunnan nimeämää jäsentä. Kaupungin liikuntapalveluista parlamentin työskentelyyn*

Raision vammaisneuvosto 17.8.2023

*osallistuu kaksi työntekijää. Lisäksi maakunnallisella liikunta-asioiden edunvalvoja-, koordinoija- ja kehittäjätaholla LiikU ry:llä on kokoukseen osallistumisoikeus.*

*Samasta seurasta voi olla mukana vain yksi edustaja. Seuraparlamentti valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan, joiden toimikausi on 2 vuotta. Seuraparlamentin jäsenten toimikausi on myös 2 vuotta ja erovuorossa on 2 jäsentä kerrallaan.”*

Esitettyssä yleiskokousmallissa ei ole siis otettu huomioon jäsenyhdistyksien eri kirjoja ja laajaa osaamista liittyen toimintaan kunnan vammaisneuvostossa.

Me Raision vammaisneuvoston jäsenet koemme, että nykyinen malli on toimiva. Osallistuminen ei ole vaatinut poliittista taustaa ja jäsenen tukena on ollut tarvittaessa yhdistys (ja yhdistyksen tukena valtakunnallinen liitto), jolta on löytynyt osaamista sekä tukea edistää vammaisten tai pitkäaikaissairaiden asioita Raisiossa. Vammaisneuvostossa jäsenenä on myös koettu ”asettuminen yhteiskuntaan osallistuvana kuntalaisena” unohtaen rajoitteet, joita vammaisuus, vammat tai sairaudet ovat voineet esteeksi asettaa. Osaltaan myös tärkeäksi on koettu perheessä olevan jäsenen ”äänitorvena” toimiminen Raision vammaisneuvostossa.

Viittaus kohtaan: *”Yleiskokouksesta ilmoitetaan Raision kaupungin verkkosivuilla, sosiaalisen median kanavissa ja lehti-ilmoituksella.”*

Jos kaupunginhallitus päättää ehdotuksestamme poiketen ottaa yleiskokousmallin käyttöön niin kutsu tulee olla saavutettava myös henkilöille, joilla ei ole pääsyä internettiin joko sairauden tai taloudellisen tilanteen vuoksi. Kutsu tulisi osoittaa myös suoraan raisiolaisille tai Raisiossa toimiville yhdistyksille.

#### **Me Raision vammaisneuvoston jäsenet täten esitämme seuraavaa:**

- Vammaisneuvoston kausi pidetään valtuustokauden pituisena (4 vuotta).
- Vammaisneuvostoon ei voi yksittäinen henkilö asettua kuin yhdistyksen asettamana jäseneksi ja varajäseneksi.
- Uusien jäsenyhdistyksien valintaprosessi tehdään uudistetun vammaisneuvoston esittämän toimintasäännön (vammaisneuvosto 12.4.2023 § 36) mukaisesti ottaen huomioon edellä esittämämme muutokset.
- Jos yleiskokousmalli otetaan käyttöön, tulee tarkkaan rajata yksityishenkilöiden, yhdistysten ja muiden toimijoiden määrä kuten on tehty seuraparlamentin osalta. Tarpeen vaatiessa kuullaan uudelleen vammaisneuvostoa, jos toimintamallia muutetaan vastaamaan yleiskokousta.
- Vaadimme selkeitä perusteita, miten yhdistykset valitaan vammaisneuvostoon.

Me Raision vammaisneuvoston jäsenet olemme kiitollisia Raision kaupungille nykykäytännössä olevasta mallista, joka on ollut palkitseva jäsenille ja yhdistyksille kehittäen yhdessä kaupunkia saavutettavaksi ja turvalliseksi elinkunnaksi. Olemme kiitollisia, että olemme voineet toimia ei-poliittisin perustein.